

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 294/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], zastúpení JUDr. Petrom Harakálym, advokátom, Mlynská 28, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/65/2020 z 21. januára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 25. apríla 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd napadnutým uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Napadnuté uznesenie žiadajú zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať im trovy konania.
2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že právny predchodca sťažovateľov bol žalobcom o náhradu škody na zdraví a mimoriadne zvýšenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia v konaní vedenom Okresným súdom Košice-okolie pod sp. zn. 16C/96/2004. Zároveň si žalobou uplatnil aj náhradu trov konania. O žalobe právneho predchodcu sťažovateľov rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 16C/96/2004-618 z 13. decembra 2018 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“), ktorým žalobe čiastočne vyhovel a zaviazal žalovaného zaplatiť právnenmu predchodcovi sťažovateľov odškodnenie za bolesť a odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 7 966,54 eur s 10 % úrokom z omeškania ročne od 14. februára 2004 do zaplatenia, mimoriadne zvýšenie odškodnenia za bolesť v sume 37 791,27 eur a mimoriadne zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 67 317,27 eur. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a priznal právnenmu predchodcovi sťažovateľov náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom sp. zn. 5Co/172/2019 z 8. októbra 2019 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v časti náhrady škody na zdraví 4 794,86 eur s príslušenstvom, v časti mimoriadneho zvýšenia za bolesť v sume 22 674,90 eur a v časti mimoriadneho zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 40 390,32 eur. V prevyšujúcej vyhovujúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol. Právnomu predchodcovi sťažovateľov priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaný podal dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že zrušil rozsudok odvolacieho súdu, žiadnej zo strán konania nárok na náhradu trov konania nepriznal, rovnako nepriznal ani nárok na náhradu trov štátu. V odôvodnení svojho napadnutého uznesenia konštatoval, že právny predchodca sťažovateľov v priebehu odvolacieho konania zomrel (6. júna 2019). Strata procesnej subjektivity pred vydaním rozsudku odvolacieho súdu zaťažila konanie procesnou vadou zmätočnosti, preto bolo potrebné dovolaním napadnuté rozhodnutie zrušiť (bod 8 napadnutého uznesenia). V nadväznosti na osobnú povahu žalobou uplatnených nárokov (bolestné a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia a mimoriadne zvýšenie týchto náhrad) najvyšší súd konštatoval zánik týchto nárokov smrťou právneho predchodcu sťažovateľov. Preto dospel k záveru, že povaha prejednávaneho sporu neumožňuje v konaní pokračovať a je ho potrebné zastaviť (bod 12 napadnutého uznesenia). V súvislosti s námietkou sťažovateľov, že trovy predstavujú samostatný nárok, konštatoval, že o nároku na náhradu trov celého konania rozhoduje súd, ktorého rozhodnutím sa konanie končí, vzhľadom na záver o potrebe zrušenia rozsudku a výroku o zastavení konania konštatoval, že konanie sa končí vydaním tohto uznesenia, pričom v súlade s procesnou zodpovednosťou za zavinenie zastavenia konania žiadnej zo strán nárok na ich náhradu nepriznal, pretože nebolo možné ani jednej strane pričítať dôvod zastavenia konania – objektívnu skutočnosť v podobe smrti právneho predchodcu sťažovateľov. Nárok na náhradu trov konania vzniká až nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol priznaný, keďže jeho prisúdenie je závislé od konečného výsledku konania na rozdiel od nákladov spojených s uplatnením pohľadávky ako jej príslušenstvom. Pokiaľ v prejednávanej veci rozhodnutie, ktorým bola náhrada trov konania priznaná, nenadobudlo právoplatnosť, znamená to, že na jeho základe nárok na náhradu trov ani povinnosť ju zaplatiť nevznikli a že toto rozhodnutie nemôže byť smerodajné pre „konečné“ rozhodnutie o nároku či výške náhrady trov v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí (v danom prípade zastavuje), a to ani prejudiciálne, ako mylne tvrdia sťažovatelia. Nárok na náhradu trov konania je esenciálne spätý s výsledkom konania, nemôže ostať osamotený a tvoriť samostatnú autonómnu časť konania nezávislú od jeho základu, o ktorej by bolo možné ďalej konať. Ak súd konanie zastaví, s uvedeným výsledkom konania je spojené rozhodovanie o trovách konania podľa procesnej zodpovednosti a dovtedy vzniknuté trovy v súdnom konaní nie je možné považovať (pretransformovať) za príslušenstvo pohľadávky, resp. za náklady spojené s jej uplatnením, a samostatne viesť o nich ďalšie konanie. V danom prípade nedošlo k prisúdeniu trov právnomu predchodcovi sťažovateľov právoplatne, keďže došlo k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu, teda nárok na náhradu trov finálnym rozhodnutím priznaný nebol, preto argumentácia sťažovateľov je nesprávna (body 13 a 14 napadnutého uznesenia).

II.

Sťažostná argumentácia

5. Sťažovatelia v sťažnosti namietajú, že predmetom konania boli aj nároky, ktoré smrťou nezanikajú a prechádzajú na dedičov. Za takéto nároky považovali nárok na úrok z omeškania a nárok na náhradu trov konania. V tejto súvislosti opakovane uvádzajú, že nárok na náhradu trov konania predstavuje príslušenstvo pohľadávky uplatnenej v konaní, poukazujúc na účel inštitútu náhrady trov konania. Ďalej tiež tvrdia, že uvedené rovnako platí aj pre úroky z omeškania z nároku na náhradu za bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a jeho zvýšenia. Podľa ich názoru úrok z omeškania a rovnako aj náklady spojené s uplatnením pohľadávky sú v zmysle § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka príslušenstvom samotnej pohľadávky. Hľadiac na samotný účel týchto nárokov úroku z omeškania ako sankčnej povinnosti a nároku na náhradu nákladov konania, podľa sťažovateľov je potrebné konštatovať, že sú to odlišné nároky, majú odlišný charakter a účel ako samotné nároky osobnej povahy. Dospievajú k záveru, že najvyšší súd nesprávne posúdil charakter nárokov, ktoré boli napadnuté dovolaním, čím v konečnom dôsledku nesprávne právne posúdil povahu týchto nárokov, a preto nemohol zastaviť konanie.

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

6. Ústavný súd po preskúmaní veci v rámci námietok sťažovateľov považuje odôvodnenie napadnutého uznesenia za dostatočné, vecne správne a tým aj ústavne udržateľné.

7. Zásadnou námietkou sťažovateľov bolo tvrdenie, že predmetom dovolania boli aj výroky o nárokoch, ktoré nie sú osobnej povahy, teda smrťou ich právneho predchodcu nezanikli, a sú, resp. boli spôsobilé byť predmetom dedenia, a tým aj samostatne spôsobilé byť predmetom ďalšieho konania po smrti ich právneho predchodcu. Preto ak najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie sa týka len nárokov, ktoré smrťou právneho predchodcu sťažovateľov zanikli, dospel k nesprávnemu záveru, pretože výroky týkajúce sa úrokov z omeškania (z nárokov ktoré smrťou zanikajú) a trov konania (ktorého predmetom boli nároky osobnej povahy) sú samostatné nároky.

8. Ústavný súd konštatuje, že úvahy sťažovateľov vychádzajú z nesprávnej premisy, že išlo o nároky, ktoré vznikli a boli právoplatne priznané nezávisle od majetkových, osobných nárokov, ktoré boli predmetom žaloby, resp. sa domnievali, že je o nich možné ďalej konať.

9. K uvedenému ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie, ktorým boli priznané tieto nároky, ich príslušenstvo a nárok na náhradu trov konania, síce „pôvodne“ nadobudli právoplatnosť (právoplatnosťou rozsudku odvolacieho súdu), avšak neskôr boli napadnutým uznesením zrušené, keďže konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu bolo zaťažené nedostatkom procesnej podmienky konania – procesnej subjektivity právneho predchodcu sťažovateľov. Na nedostatok tejto procesnej podmienky bolo potrebné prihliadať *ex offi*o v ktoromkoľvek štádiu konania (§ 161 Civilného sporového poriadku), pričom súd vzhľadom na predmet konania a povahu nedostatku procesnej podmienky musel zvážiť, či v okolnostiach posudzovanej veci ide o nedostatok odstrániteľný alebo neodstrániteľný. Smrťou žalobcu v priebehu odvolacieho konania zanikli „hlavné“ žalované nároky, ktorých existencia bola viazaná na osobu žalobcu, a teda neboli spôsobilé prechodu na sťažovateľov ako právnych nástupcov žalobcu. Tento stav v zmysle § 63 ods. 1 Civilného

sporového poriadku predstavoval dôvod na zastavenie konania. Ak za daných okolností odvolací súd rozhodol vo veci samej a o náhrade trov konania, išlo o zmätočné rozhodnutie. Rozhodnutie odvolacieho súdu neobstálo v dovolacom prieskume, a to tak čo sa týka základných nárokov (ktoré smrťou žalobcu zanikli) ani čo sa týka žalovaného príslušenstva (nárok na ktoré ani nevznikol, pretože základné nároky neboli pred smrťou žalobcu právoplatne priznané) a nároku na náhradu trov konania (ktorý by vznikol a bol by spôsobilým prechodu len v prípade, ak by bol za života žalobcu právoplatne priznaný). Navyše, o nároku na náhradu trov konania najvyšší súd rozhodol tak, že stranám nárok nepriznal (dôvod zastavenia konania nebol zavinený).

10. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd nepochybil ani sa nedopustil tvrdenej arbitrárnosti, ak konštatoval, že vzhľadom na povahu predmetu konania a záver o zmätočnosti odvolacieho rozsudku nie je možné v konaní ďalej pokračovať a je ho potrebné zastaviť.

11. Tieto zistenia postačujú pre záver, že sťažovatelia dostali ústavne konformné odpovede na svoje námietky, preto ústavný súd považuje námietky sťažovateľov týkajúce sa porušenia ich procesných práv napadnutým uznesením dovolacieho súdu za nedôvodné, čo nevyhnutne vedie k záveru o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, a to nielen v tejto časti, ale aj v časti namietaného porušenia hmotných práv.

12. Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v celom rozsahu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

13. V dôsledku odmietnutia ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa už ústavný súd ostatnými návrhmi obsiahnutými v sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Peter Molnár
predseda senátu